

HRVATSKI VOJNIK

Broj 177. Godina V. 29. veljače 2008.

www.hrvatski-vojn timer.hr

BESPLATNI PRIMJERAK

€ 2,10 • CAD 3,00 • AUD 3,30 • USA 2,00 • CHF 3,50 • SLO € 1,80; SIT 430,00 • SEK 17,00 • NOK 17,00 • DKK 15,50 • GBP 1,30

RAZGOVOR

prof. dr. sc. Vladimir KOROMAN, glavni direktor Brodarskog instituta

Snazan iskorak prema novim tržištima

Avirex®

Civilian & Military Tailors

MilerS

Trg Petra Svačića 1, Zagreb
tel: 01 / 457 3349

TJEDNIK MINISTARSTVA OBRANE

**HRVATSKI
VOJNIK**

Nakladnik:

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović

(zeljko.stipanovic@morh.hr)

Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić

(vpintar@morh.hr)

Zamjenik glavnog urednika za Internet:

Toma Vlašić (toma.vlastic@morh.hr)

Izvršni urednik: Mario Galić

(mario.galic@morh.hr)

Urednici i novinari: Marija Alvir,

(marija.alvir@morh.hr), Leida Parlov,

Domagoj Vlahović

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Davor Kirin, Dubravko Kovač

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)

(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,

Predrag Belušić, Damir Bebek

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morh.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo

tel: 3784-937

Lektori: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić

Marketing i financije: Igor Vitanović

tel: 3786-348;

fax: 3784-322

Pretpлата:

Inozemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb

(za: Služba za odnose s javnošću i informira-

nje), devizni račun u Zagrebačkoj banci

30101-620-2500-3281060.

Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.,

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:

Služba za odnose s javnošću i informiranje),

žiroračun 2360000-1101321302 poziv na broj

165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo pret-

platnike da nakon uplate kopiju uplatnice

pošalju na adresu TISAK trgovačko d.d.

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.

Tisak:

Tiskara Zelina d.d.,

K. Krizmanić 1, 10330 Sv. I. Zelina

Naslov uredništva:

MORH

Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.

252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

http://www.hrvatski-vojn timer.hr

E-mail: hrvojn timer@morh.hr

Naklada: 5800 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara
(EMPA)Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.
Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2008.Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu
službeni stav Ministarstva obrane RH

IZ SADRŽAJA

**prof. dr. sc. Vladimir
Koroman, glavni direktor
Brodarskog instituta***Prije dvije godine snažno smo
iskoračili prema novim tržišti-
ma. U tome smo dosta uspjeli,
i u inozemstvu i u zemlji...*

Strana 4

**Izaslanstvo Škole stranih jezika "Katarina Zrinska" posjetilo Glavni
stožer OS Republike Italije u Rimu***Upoznali smo jedan velik i pozornosti vrijedan
sustav izobrazbe stranih jezika u oružanim
snagama koji zadivljuje raznolikošću ponude i
mogućnosti, ali shvatili smo da i mi svojom
kvalitetom, ponudom i budućim projektima
možemo igrati ovu utakmicu*

Strana 8

**Katsuhiko Tokunaga,
vodeći svjetski air-to-air
fotograf***Svaka zrakoplovna tvrtka, sva-
ki proizvođač i svako ratno zra-
koplovstvo na svijetu koje drži
do sebe pokušava otkriti način
kako da njihove letjelice budu
počašćene Tokunaginim objek-
tivom. Niti HRZ nije iznimka...*

Strana 12

Informiranje o mirovnim misijama*Mirovne operacije su temeljni angažman mo-
derne vojske. Jedna od najvažnijih kompo-
nenti svake mirovne operacije jest uspostava
dobrih odnosa s domicilnim stanovništvom.
Trebalo izbjeći situaciju u kojoj će lokalno sta-
novništvo mirovne snage doživjeti kao stran-
ce-okupatore, a mirovnu operaciju kao oku-
paciju i miješanje u unutarnje poslove*

Strana 21

Naslovnica snimio Tomislav BRANDT

prof.dr.sc. Vladimir KOROMAN

glavni direktor Brodarskog instituta

- **Brodarski institut** je prošle godine dobio Zlatnu kunu iz područja inovacija, i to za dva projekta
- **kad je riječ o suradnji s MORH-om**, trenutačno se najviše razgovara o gradnji brodova za potrebe Obalne straže
- **na vanjsko tržište** izlazimo ponajprije s projektima iz područja pomorskih tehnologija

Snažan iskorak prema novim tržištima

Prije dvije godine snažno smo iskoračili prema novim tržištima. U tome smo dosta uspješni, i u inozemstvu i u zemlji. Prema planu razvoja Instituta do 2012. godine, prioritet nam je da Brodarski institut postane jako središte iz područja pomorskih tehnologija. Mislim da bi Institut trebao postati kompletno središte, koje bi imalo u svom djelokrugu brodsku hidrodinamiku, projektiranje broda, zaštitu od buke i vibracija. Danas se na tržištu traže upravo takvi kompletni projekti

— Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT —

Brodarski institut ove će godine obilježiti šezdesetu obljetnicu postojanja i djelovanja. O onome što je u tom razdoblju učinjeno, suradnji s MORH-om i daljnjem razvoju Instituta razgovarali smo s glavnim direktorom Instituta prof.dr.sc. Vladimirom Koromanom.

Ove godine Brodarski institut obilježiti će 60 godina postojanja i djelovanja, a vi ste u njemu više od 35 godina. Što biste izdvojili kao najvažnija postignuća Instituta u tom razdoblju?

Tijekom svog postojanja Institut je prošao mnogo razvojnih faza. Posebno bih istaknuo da je Institut, kad sam počeo u njemu raditi, jedno kraće vrijeme bio, kao i danas, na samostalnom financiranju. U dužem razdoblju radili smo topovnjače i velike ophodne brodove, razvijali podmornice. To je bilo doba velikih i značajnih projekata, što je znatno pridonijelo razvoju Brodarskog instituta i učinilo ga poznatim i u zemlji i u inozemstvu. Jedan od na-

ših najvažnijih projekata svakako je podmornica, mala i velika. Tu ponajprije mislim na naš doprinos u razvoju suvremenih uređaja, i to sustava za automatsko upravljanje podmornicom. Domovinski rat za nas je bilo posebno razdoblje. Odmah smo se uključili u obranu, radi li gotovo bez plaće, ali nije se postavljalo pitanje. Za potrebe naoružanja Hrvatske vojske napravili smo više od 80 projekata.

Nakon rata potrebe Hrvatske vojske su se smanjivale, a mi smo počeli transferirati znanja s vojnih tehnologija u industriju. Tako smo ih transferirali u upravljanje u energetici. Drugo veliko područje jest projektiranje sustava ventilacije tunela i sustava zaštite od požara u tunelima. Tu smo postigli značajne rezultate.

No, znanja ste transferirali i u drugo područje.

Da, prije nekoliko godina počeli smo s transferom znanja u hrvatskom gospodarstvu u još nekoliko područja. Jedno od njih je ekologija, i to

zbrinjavanje komunalnog otpada i otpadnih voda. Tu smo već napravili nekoliko projekata. Drugo važno područje jesu obnovljivi izvori energije. Tako upravo radimo na projektu vjetroparka Vrataruša pokraj Senja, snage 42 MW. Velik doprinos možemo dati i u zaštiti od terorizma i u sigurnosti. Prije svega mislim na projekte za zaštitu graničnih prijelaza, luka i podmorja.

Ulaže li se dovoljno u razvoj znanstvenih kapaciteta i u infrastrukturu Instituta?

Moram reći da u istraživanje i razvoj Institut trenutačno ulaže samo vlastita sredstva, što nam otežava brže napredovanje razvojno-istraživačke komponente. O tome smo razgovarali i s predsjednikom Republike Stjepanom Mesićem i s ministrom obrane Brankom Vukelićem, koji su nam nedavno došli u posjet. Detaljno smo ih upoznali s našim mogućnostima i ciljevima i vrlo jasno rekli da nam treba potpora za jačanje razvojno-istraživačke aktivnosti. Naime,

naš program restrukturiranja, koji kreditom prati Svjetska banka, usmjeren je prema podizanju Instituta na višu tehnološku razinu kako bi on postao konkurentniji na tržištu.

Drugi problem koji imamo jest održavanje naših strateških objekata, velikih hidrodinamičkih laboratorija, kakve svugdje u Europi od 30 do 60% sufinancira država ili su u sastavu mornarice. U Hrvatskoj, nažalost, sufinanciranje bazena izostaje.

Prije dvije godine snažno smo iskoristili prema novim tržištima. U tome smo dosta uspjeli, i u inozemstvu i u zemlji. No ako Institut želimo podići na višu tehnološku razinu, trebamo otvarati nove djelatnosti i zaposliti nove ljude, jer nema inovativnih proizvoda s visokom dodanom vrijednošću bez ulaganja u razvojno-istraživački rad. Vjerujem da će država pokazati više razumijevanja za strateški razvoj djelatnosti kao što je naša i da će se problemi koje trenutačno imamo uskoro riješiti.

Iako ističete da se u Institut ne ulaže dovoljno, prošle ste godine dobili Zlatnu kunu iz područja inovacija.

Da, Brodarski institut je prošle godine dobio Zlatnu kunu iz područja inovacija, i to za dva projekta. Prvi se zove Računalni program za aktivnu kontrolu uzdužnog strujanja zraka i dima u cestovnim tunelima (voditelj istraživačkog tima: dr. sc. Miodrag Drakulić, dipl. ing. stroj.), a drugi Na kvarove tolerantan sustav turbinske regulacije vodne turbine (voditelj istraživačkog tima: dr. sc. Krunoslav Horvat, dipl. ing. el.).

Računalni program za aktivnu kontrolu uzdužnog strujanja zraka i dima u cestovnim tunelima sastavni je dio nove operativne strategije upravljanja sustavom uzdužne ventilacije u uvjetima požara, koja, između ostalog, podrazumijeva automatsku kontrolu uzdužnog strujanja zraka i dima u svim fazama požarnog akcidenta. Pouzdano i učinkovito upravljanje dimom unutar tunelske cijevi od presudne je važnosti za uspješnu evakuaciju putnika i sigurnost vatrogasnih službi na terenu. Primjenom našeg programa, u kritičnim se trenucima požarnog akcidenta upravlja smjerom i brzinom širenja dima i tako se ostvaruju najpovoljniji uvjeti kako za evakuaciju putnika u inici-

jalnoj fazi požara, tako i za intervenciju vatrogasnih i spasilačkih službi, koja dolazi nakon toga.

Ove smo godine primili nagradu Međunarodne udruge autoklubova (FIA) za tunel Brinje, na Autocesti Zagreb-Split, koji je proglašen najsigurnijim tunelom u Europi u 2007. godini. Tunel Brinje osvojio je prvo mjesto između 51 tunela, koliko ih je prošle godine, u sklopu Europskog programa sigurnih tunela (EuroTAP), testirano u cijeloj Europi.

Kako je Brodarski institut već 11 godina prisutan na tržištu kao jedini proizvođač sustava turbinske regulacije u Hrvatskoj, radi povećanja konkurentnosti u odnosu na inozemne tvrtke razvijen je prvi u svijetu na kvarove tolerantan turbinski regulator. Takav turbinski regulator uspješno je apliciran na tri hidroelektrane u Republici Hrvatskoj: HE Dubrava (dvije proizvodne jedinice), RHE Velebit (dvije proizvodne jedinice) i HE Gojak (tri proizvodne jedinice). To su, dakle, područja na kojima je Institut postigao značajne rezultate.

Na kojim projektima trenutačno radite za Ministarstvo obrane?

Kad je riječ o suradnji s MORH-om, trenutačno se najviše razgovara o gradnji brodova za potrebe Obalne straže. Studiju konceptijskih rješenja za obalni ophodni brod i više-namjenski brod Brodarski institut je izradio 2006. godine. Ministarstvo obrane je razmotrilo studiju i, prema našim informacijama, u Ministarstvu i Glavnom stožeru sad se radi na pripremljenoj dokumentaciji. To su studije izvodljivosti i programi realizacije. Po njihovu završetku, Brodarski institut može u roku od tri mjeseca napraviti pretprojekt s kompletnom specifikacijom i dokumentaci-

jom za manji ophodni brod, s kojom se može pristupiti ugovaranju radova s brodogradilištem.

U program brodova Obalne straže možemo ući s kvalitetom i rokom. Manji obalni brod može se graditi s rokom od godine dana, što je uvjetovano dinamikom nabavke opreme. Naime, za neke tipove opreme treba čekati sedam do devet mjeseci. Gradnja brodova za Obalnu stražu velik je izazov, a ja duboko vjerujem da se u Hrvatskoj, u domaćim brodogradilištima i uz domaću pamet, to može kvalitetno i na vrijeme realizirati.

Gradnja brodova Obalne straže za domaće potrebe nije samo velika referenca nego može biti i važan izvozni proizvod Republike Hrvatske. Već imamo više upita iz inozemstva i vodimo ozbiljne razgovore, no prodaja se može realizirati tek kad naručitelji vide uspješno završene domaće projekte.

Imate li još kakve obveze prema MORH-u kad je riječ o malom protuminskom brodu?

Da, još treba provesti prototipna ispitivanja malog protuminskog broda.

Ispitivanja bi se trebala provesti za kojih mjesec dana. Sve pripreme su gotove i ispitivanja bi trebala biti završena prije ljetne sezone jer se tijekom ljeta ne mogu provoditi.

Kad smo razgovarali prije tri godine, predlagali ste i proširenje i nove oblike suradnje s MORH-om, primjerice, u edukaciji kadrova, ali i u održavanju i modernizaciji tehnike. Je li što od toga realizirano?

Još nema konkretnih projekata. Brodarski institut bi mogao pomoći u održavanju brodova i njihovoj pripremi za remont, a moglo bi se surađivati i na području Kopnene vojske i Zrakoplovstva. Predlagali smo, i još uvijek predlažemo, i zajednički rad na znanstvenim, europskim programima, što bi bilo dobro za obje strane jer bi se uvelike podigla znanstvena razina. Brodarski institut već ima veliko iskustvo u uspješnoj pripremi prijedloga projekata. Suradnja bi se mogla ostvariti i s Hrvatskim vojnim učilištem. U svakom slučaju, otvoreni smo za suradnju i stojimo MORH-u na raspolaganju.

Osim s MORH-om surađujete i s drugim ministarstvima.

Osim MORH-a, u našoj su Skupštini Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, i s njima smo u stalnom kontaktu. Dosta surađujemo s Ministarstvom mora, prometa i infrastrukture, i to vrlo dobro. S njima smo radili ribarske brodove. Dobru suradnju ostvarili smo i s Ministarstvom zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva.

Svoja znanja i iskustva Institut nudi i na međunarodnom tržištu.

Na vanjsko tržište izlazimo ponajprije s projektima iz područja pomorskih tehnologija. U svijetu je prisutna sve veća potreba za novim tipovima plovila. Tako smo se povezali s nekim afričkim i azijskim zemljama, gdje pomažemo u prijenosu tehnologija, osnivanju novih brodogradilišta, projektiranju brodova i školovanju njihovih ljudi. Imamo i projekte u sklopu kojih se sekcije brodova grade

kod nas, a završna gradnja obavlja se u njihovim brodogradilištima.

U Europi se najviše povezujemo na području znanosti. Najznačajnijeg partnera Brodarski institut pronalazi u PERI, koja je osnivač iNET umreženja i danas čini njegovu jezgru.

Također smo u postupku pristupanja organizaciji EARTO, europskom udruženju istraživačko-tehnoloških organizacija, koje promovira interese svojih članova nadzorom i unapređivanjem europske politike istraživanja i inovacija.

Isto tako, za velik broj europskih kupaca u našim bazenima provodimo hidrodinamička ispitivanja različitih tipova brodova.

Zapošljavate li nove mlade stručnjake ili je u Institutu prisutan odljev kadrova?

Neprestano primamo nove ljude. Primjerice, prošle godine smo zaposlili dvadesetak mladih ljudi. Svim našim djelatnicima osiguravam daljnje školovanje. Ali, nažalost, imamo i odljev kadrova. Nije dovoljno ljudi samo školovati. Potrebno je pronaći i zanimljive projekte na kojima će raditi, te im uz plaću osigurati i još neke druge oblike stimulacije. Primjerice, pružiti im pomoć pri kupnji stana, automobila, i u zadovoljavanju nekih drugih osnovnih životnih potreba. Na tom smo području već poduzeli neke korake i nadam se da ćemo uspjeti u podizanju

kvalitete životnog standarda naših zaposlenika.

Kakvim biste ocijenili položaj Brodarskog instituta u usporedbi sa sličnim Institucijama u našem okruženju?

Brodarski institut se razlikuje od drugih instituta po tome što ujedinjuje projektiranje u brodogradnji, hidrodinamičke laboratorije, buku, vibracije, pitanja sigurnosti i druga pitanja važna u brodogradnji, što drugi instituti nisu u stanju ujediniti. Što se tiče opremljenosti i znanja, Brodarski institut je među boljima. Ispitivanja i prognoze koje dajemo, kao i projekti koje izrađujemo, na svjetskoj su razini. Napomenuo bih da u Hrvatskoj ima dosta projektantskih organizacija koje se bave projektiranjem brodova, ali jedino Brodarski institut posjeduje sve razvojne i stručne kapacitete potrebne za izvedbu kompletne dokumentacije te laboratorije za testiranje.

Kako vidite daljnji razvoj Instituta i što će vam biti prioriteti?

Prema planu razvoja Instituta za razdoblje do 2012. godine, prioritet nam je da Brodarski institut postane jako središte iz područja pomorskih tehnologija. Mislim da bi on trebao postati kompletno središte, koje bi imalo u svom djelokrugu brodsku hidrodinamiku, projektiranje broda, zaštitu od buke i vibracija. Danas se na tržištu traže upravo takvi kompletni projekti. Očekujemo i da ćemo sudjelovati u obnovi flote Hrvatske ratne mornarice i izradi brodova za Obalnu stražu, u čemu možemo znatno pridonijeti svojim znanjima i iskustvima. Siguran sam da takvi brodovi rađeni u Hrvatskoj mogu imati kvalitetu svjetske razine, a da se mogu graditi po nižim cijenama nego vani. Osim toga, veoma je važno i da se putem ratne brodogradnje podiže domaća brodogradnja i tehnologija u cjelini, da se ljudi educiraju, stječu nova znanja, ali i nova tržišta. Naime, ako već imate iskustva u zemlji u gradnji ratnih brodova, onda se to može ponuditi i vanjskom tržištu. Naravno, radit ćemo i sve druge projekte iz područja naše djelatnosti za koje budemo imali naručitelje. ■

Polaznici programa CAPSTONE Sveučilišta nacionalne obrane iz SAD-a na studijskom putovanju u Hrvatskoj

U prilog američko-hrvatskom partnerstvu

Ministar Vukelić upoznao je goste iz SAD-a s aktualnim procesima u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama, ističući da je temeljni strateški cilj Hrvatske ulazak u NATO, u čijoj realizaciji, dodao je, imamo punu potporu SAD-a

— Marija ALVIR, snimili Davor KIRIN i Tomislav BRANDT —

Umirovljenom admiralu Halu W. Gehmanu ministar Vukelić uručuje plaketu MORH-a

snagama, ističući da je temeljni strateški cilj Hrvatske ulazak u NATO, u čijoj realizaciji, dodao je, imamo punu potporu SAD-a. Osvrnuvši se na nedavni boravak hrvatskog izaslanstva u sklopu A3 skupine u Washingtonu, napomenuo je da SAD u Hrvatskoj vidi partnera te da je Pentagon posebno zadovoljan angažmanom OSRH-a u mirovnim misijama, i dodao da je američko-hrvatsko partnerstvo za nas iznimno važno. Više o aktivnostima hrvatskih Oružanih snaga govorio je general Barić, a uz kratku multimedijalnu prezentaciju u vrhunski opremljenom Združenom operativnom središtu Glavnog stožera uspostavljen je i videolink s granskim zapovjedništvima.

Ministar Vukelić i general Slavko Barić s polaznicima Sveučilišta nacionalne obrane SAD-a

Polaznici programa CAPSTONE Sveučilišta nacionalne obrane (National Defense University) iz Sjedinjenih Američkih Država boravili su od 24. do 26. veljače na studijskom putovanju u Hrvatskoj. Višečlano američko izaslanstvo, u čijem su sastavu, uz polaznike, bili i vojni izaslanici SAD-a u RH, primili su ministar obrane Branko Vukelić i zamjenik načelnika Glavnog stožera general pukovnik Slavko Barić sa suradnicima.

Ministar Vukelić upoznao je goste iz SAD-a s aktualnim procesima u Ministarstvu obrane i Oružanim

■ Na HVU-u je održan okrugli stol, a teme razgovora bile su preustroj OSRH-a i pripreme za članstvo u NATO-u i EU-u te sudjelovanje OSRH-a u mirovnim misijama

Nakon sastanaka održanih s čelnicima MORH-a i GSOS-a, polaznici programa CAPSTONE Sveučilišta nacionalne obrane SAD-a, predvođeni umirovljenim admiralom Halom W. Gehmanom, posjetili su Hrvatsko vojno učilište, gdje su ih dočekali visoki vojni dužnosnici na čelu s general bojnikom Mirkom Šundovom. Na HVU-u je održan okrugli stol, na kojemu su, uz goste iz SAD-a i izaslanstvo OSRH-a, sudjelovali predstavnici Ureda Predsjednika RH i Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, a teme razgovora bile su preustroj OSRH-a i pripreme za članstvo u NATO-u i EU-u te sudjelovanje OSRH-a u mirovnim misijama. ■

Izaslanstvo ŠSJ "Katarina Zrinska" posjetilo Glavni stožer OS Republike Italije u Rimu

Znanje stranog jezika postalo je moćno oružje

Upoznali smo jedan velik i pozornosti vrijedan sustav izobrazbe stranih jezika u oružanim snagama koji zadivljuje raznolikošću ponude i mogućnosti, ali shvatili smo da i mi svojom kvalitetom, ponudom i budućim projektima možemo igrati ovu utakmicu

—Napisao i snimio Igor GABRIĆ—

Svi mi volimo putovati. Neki više, neki manje, i uglavnom se vraćamo kući bogatiji za novo iskustvo. No, kada putujete službeno i predstavljate svoju domovinu, to je ipak nešto posebno. K tome, kad vam šef kaže da idete u Rim, e, onda vam uistinu smiješak ozari lice. Slike same dolaze i bezbroj asocijacija roji se po glavi: pogled na neku od rimskih bazilika, ukusna

hrana, čaša crnog vina, a sve što čujete jesu Gianna Nannini i *cuore sportivo*. Che bella Italia!

Osobno sam imao čast biti dio hrvatskog izaslanstva koje je, u ime Škole stranih jezika "Katarina Zrinska," predvođeno ravnateljem ŠSJ-a, Đemalom Kadrićem posjetilo Rim i Glavni stožer Oružanih snaga Republike Italije. Svrha posjeta bilo je upoznavanje s konceptom izobrazbe stranih jezika u Oružanim snagama Republike Italije.

S obzirom na to da hrvatske Oružane snage i njihovi vojnici, dočasnici i časnici u sve većem broju sudjeluju u multinacionalnim operacijama, a ni ulazak u NATO više nije tako daleko, ovakav posjet vrijedan je u smislu razmjene iskustava i promišljanja o izobrazbi stranih jezika naših ljudi. Poglavitito mislim na učenje engleskog jezika, ali i talijanskog, njemačkog i francuskog jezika. Većini pripadnika hrvatskih OS potrebno je znanje engleskog jezika, jer je to službeni jezik u spomenutim operacijama i institucijama, ali s obzirom na ustrojavanje Obalne straže, i talijanski jezik dobiva na važnosti.

Naši domaćini potrudili su se detaljno nam prikazati sustav učenja stranih jezika u Italiji. Nakon svega viđenog, uistinu je teško povlačiti paralele. Naime, u talijanskim OS izobrazba stranih jezika organizirana je granski. Tako kopnena vojska, zračne snage, mornarica i karabinjeri u Italiji svaki za sebe organiziraju učenje stranih jezika. Svatko ima svoje škole, svoje timove za testiranje i

svu potporu unutar pojedine grane OS. Mnogo je to veći sustav od hrvatskog, što je i logično s obzirom na veličinu oružanih snaga. I članstvo u NATO-u utječe na takvu situaciju. Naši prekomorski susjedi imaju u ponudi velik broj različitih tečajeva. I izobrazbu izvode izvorni govornici, koje pak nadgledaju didaktičko-metodički stručnjaci. Prostori su multimedijalno opremljeni, a proces

e-učenja postaje sastavni dio učenja stranog jezika.

Osnovni oblik tečaja je intenzivni tečaj koji traje 12 tjedana, što je identično u Hrvatskoj i mnogim drugim zemljama. Kao i kod nas, postoje specijalistički tečajevi. Početnici se upućuju na e-učenje, što je proces koji, vjerujem, očekuje i naše djelatnike, ali od njega ne treba zazirati jer talijanska iskustva pokazuju izvrsne rezultate. Naravno, kada se već uspoređujemo, treba reći kako i mi imamo izvrsne tečajeve stranih jezika, a tečaj za stožerne časnike koji u svom programu ima Škola stranih jezika "Katarina Zrinska" jest nešto čime bi se i mnogi drugi ponosili. Iako nismo opremljeni poput Talijana, imamo Centre za samoučenje (SAC) koji svojim mogućnostima mogu parirati bilo kojoj vojsci razmjerno velikoj poput naše. Ono što bismo voljeli imati, možda po uzoru na talijanske kolege, jest mogućnost slanja naših polaznika tečajeva stranih jezika u škole u zemljama ciljanog jezika kao dio intenzivnog tečaja. Možemo reći da smo upoznali jedan velik i pozornosti vrijedan sustav izobrazbe stranih jezika u oružanim snagama koji zadivljuje raznolikošću ponude i mogućnosti, ali shvatili smo da i mi svojom kvalitetom, ponudom i budućim projektima možemo igrati ovu utakmicu. Uostalom, učenje stranih jezika u oružanim snagama postalo je imperativ jer se današnji sukobi i razne operacije uvelike vode riječima. A tada je znanje stranog jezika vrlo moćno oružje. ■

Privremeno financiranje u prvom tromjesjeću 2008.

U razdoblju privremenog financiranja, financirat će se isti programi kao i u prvom kvartalu prethodne godine, s istim brojem zaposlenih u usporedbi sa stanjem 31. prosinca 2007., iz čega proizlazi da proračunski korisnici ne smiju povećavati broj zaposlenih do donošenja Državnog proračuna

—Zdravka ŠMUK, snimio Davor KIRIN—

Kako je 2007. godina bila izborna godina i nije donesen Državni proračun za 2008. godinu, svi proračunski korisnici, uključujući i Ministarstvo obrane, financirat će se privremeno u prvom kvartalu 2008. godine.

Zašto i kada se primjenjuje privremeno financiranje?

Člankom 35. Zakona o proračunu (Narodne novine 96/03) propisano je: ako Hrvatski sabor, odnosno predstavničko tijelo, ne donese proračun prije početka proračunske godine, privremeno se, na osnovi odluke o privremenom financiranju, nastavlja financiranje poslova, funkcija i programa državnih tijela i tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i drugih korisnika proračuna u visini koja je nužna za njihovo obavljanje, te prava primatelja sredstava proračuna utvrđena zakonima i drugim propisima donesenim na temelju zakona.

U skladu s navedenim, Sabor je donio Odluku o privremenom financiranju za 2008., objavljenu u Narodnim novinama broj 108/07., u kojoj je za Ministarstvo obrane utvrđen iznos od 1.069.405.000,00 kuna. Navedeni iznos utvrđen je razmjerno prihodima iz proračuna ostvarenim u istom razdoblju prema proračunu za prethodnu godinu.

Što proračunski korisnik može financirati iz sredstava privremenog financiranja?

U razdoblju privremenog financiranja, financirat će se isti programi kao i u prvom kvartalu prethodne

Na početku veljače uz privremeno financiranje obavljaju se i zadnja usuglašavanja financijskih planova proračunskih korisnika s Ministarstvom financija

godine, s istim brojem zaposlenih u usporedbi sa stanjem 31. prosinca 2007., Iz toga proizlazi da proračunski korisnici ne smiju povećavati broj zaposlenih do donošenja Državnog proračuna. Uglavnom, treba naglasiti da privremeno financiranje podrazumijeva financiranje rashoda nužnih za tekuće poslovanje.

Na temelju odluke Sabora, ministar obrane je u siječnju 2008. donio Odluku o privremenom financiranju rashoda Ministarstva obrane za prvo tromjesjeće 2008. po programima i ekonomskoj klasifikaciji. Od ukupno utvrđenog iznosa za rashode za zaposlene određen je iznos od 683,4 milijuna kuna, za naknade zaposlenima 52,4 milijuna kuna te za materijalne, financijske i ostale rashode i naknade građanima i kućanstvima 333,5 milijuna kuna. Navedena odluka dostavljena je svim čelnicima ustrojbenih cjelina koji su nositelji

programa, odnosno čelnicima korisnika unutar određenog programa koji su odgovorni za utrošak sredstava dodijeljenih Ministarstvu obrane za privremeno financiranje.

Ono što nas je najviše obradovalo u privremenom financiranju jest to da je svim proračunskim korisnicima za plaće isplaćeno 6% više u odnosu na prethodnu godinu, kao što je i utvrđeno u Smjernicama ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2008.-2010. godine, koje je Vlada Republike Hrvatske usvojila 2. kolovoza 2007., odnosno osnovica za koeficijent povećan je s 4.819,66 kn na 5.108,84 kn. Na početku veljače uz privremeno financiranje obavljaju se i zadnja usuglašavanja financijskih planova proračunskih korisnika s Ministarstvom financija kako bi se prijedlog Državnog proračuna uputio u Vladu, a zatim u Hrvatski sabor na izglasavanje. ■

Stres - odgovor na osjećaj ugroženosti

Pripadnici međunarodnih vojnih operacija, sudjelujući u neratnim operacijama, mogu biti tijekom nekih misija izloženiji stresu nego u slučaju vojnog angažiranja u vlastitoj zemlji, čak i u ratnim uvjetima...

Suzana FILJAK, snimi Tomislav BRANDT

Kardiolozi su izračunali da u današnje doba sasvim običan čovjek doživi i do pedeset navala adrenalina na dan. Za razliku od toga naš je špiljski predač imao u prosjeku jednu do dvije adrenalinske oluje na dan. Suvremeni život zahtijeva neprestanu prilagodbu, neprestano rješavanje problema, donošenje odluka i obavljanje mnogo različitih aktivnosti u ograničenom vremenskom roku i s ograničenim resursima. Takve situacije proizvode napetost, nezadovoljstvo, ljutnju i bijes te dovode do psihičkog i tjelesnog iscrpljivanja.

No, nije svako stanje pojačane aktivacije negativno i pogubno za organizam. "Pozitivan adrenalin" motivira čovjeka, i mnogi su svoje najveće radne, sportske i istraživačke rezultate postigli upravo u trenucima kada su, izloženi pritiscima iz okoline, dali sve od sebe. I stres, poput straha, pridonosi urođenoj borbi za preživljavanje, pripravlja nas na borbu ili bijeg dajući nam dodatnu energiju za provedbu potrebnih akcija. Neki ljudi se čak namjerno dovode u stresne situacije kako bi dodatno mobilizirali snage. Kada pojedinac procijeni da nema dovoljno vlastitih kapaciteta ili potpore iz okolice da bi se mogao nositi s izazovima, zahtjevima i ograničenjima, nastaje stresno stanje s negativnim posljedicama. Stres je, da-

kle, svako stanje u kojemu se na bilo koji način (tjelesno, psihički ili socijalno) osjećamo ugroženi ili procjenjujemo da su ugroženi naši bližnji.

Vojni poziv na vrhu stresnih zanimanja

Svaka osoba u stanju stresa reagira drukčije. Postoje reakcije koje se javljaju odmah kao odgovor na povećane zahtjeve organizma i obično su vezane uz izazvano emocionalno stanje. Mogu se javiti i odgođene reakcije, koje su obično trajnije i većinom su odgovor na kronični stres. Nerijetko, kao posljedica dugotrajne izloženosti stresu, javljaju se zdravstvene tegobe (glavobolja, visok krvni tlak, srčane smetnje i moždani udari, želučane tegobe i čirevi, poremećaji spavanja, kožna oboljenja, dišne smetnje i pad imunološkog sustava). Osim na tjelesnom planu, reakcije mogu biti vidljive i u psihičkim reakcijama (teškoće u koncentraciji i donošenju odluka, nervoza, razdražljivost, strahovi) te promjenama u ponašanju, a posljedice su vidljive i u pogoršanju međuljudskih odnosa. Osjetljivost osobe uvelike je određena trenutačnom tjelesnom i psihičkom izdržljivošću, a ovisno o pojedinačnoj spremnosti razlikovat će se i intenzitet doživljenog stresa. Primjerice, osoba koja je bolesna, nije dovoljno spa-

vala ili ima većih briga, dakle kojoj su ugrožene temeljne biotičke ili sigurnosne potrebe, vjerojatno će brže i intenzivnije reagirati u stresnoj situaciji. Tako se zatvara začarani krug stresa. Osobne značajke koje mogu pridonijeti reakciji osobe na stres jesu prošla iskustva, obrazovanje, stručnost, vještine i znanja, "životna filozofija", dob, stupanj tjelesne spremnosti, samopoštovanje i sl.

Stres najčešće doživljavaju osobe čiji je posao povezan s prevelikim tjelesnim i psihičkim zahtjevima. Neka zanimanja vrlo su visoko na ljestvici stresnosti, a vojni poziv na samom je vrhu (uz djelatnike hitne pomoći, vatrogasce, policajce...). Ratno stanje je zasigurno najstresnija situacija kako za pojedinca tako i za cijele narode, a zadaća vojske u miru je upravo priprema i osposobljavanje za učinkovitost u ratnim uvjetima. Iako su vojnici osposobljeni oduprijeti se kratkotrajnim i dugotrajnim učincima stresa, moguće je da njihova obrana ipak oslabi zbog dugotrajne i intenzivne izloženosti opasnim, ratnim i ugrožavajućim okolnostima. Pri tome pripadnici međunarodnih vojnih operacija, sudjelujući u neratnim operacijama, mogu biti tijekom nekih misija izloženiji stresu nego u vrijeme vojnog angažiranja u

vlastitoj zemlji, čak i u ratnim uvjetima. Stoga je vrlo važno prepoznati znakove stresa, kako kod sebe tako i kod svojih kolega, te biti sposoban nositi se s učincima traumatskih situacija mirovnih operacija izvan domovine. ■

Kao da će proljeće

I snijegu je pomalo dosadilo padati. Led se povlači. Blato je tu. Proljeće. Svi se nadamo kako smo za sobom ostavili ghorsku zimu i kako su pred nama novi putovi, tamo iza Bajana, tamo gore prema Chahar Sadehu

— Iz Afganistana Dražen JONJIĆ —

Količina vode i blata po chagcharanskim ulicama, ali i u našem kampu, s pogledom na termometar, daje naslutiti da pomalo izlazimo iz za nas novog iskustva prave ghorske zime. I koliko god pokušavali odgonetnuti, ostalo nam je skriveno kako čovjeku nije hladno kad se Celzijevi stupnjevi sjure na dno skale. Možda je riječ o nadmorskoj visini, možda o navici, no zaista nitko od nas nije pomislio kako je to nešto junačko. Jedino čovjek mora paziti da se baš golim rukama ne uhvati za poneku kvaku što sjaji kao jabuka u rukama Snjeguljičine maćehe. Na svašta se čovjek nauči, a naši dečki mlotovci, guardovci, stožerni časnici i naši logističari već se odavno osjećaju vrlo domaće na ovom terenu. Namjerno izostavljamo ono "kao kod kuće". Bila bi to prejaka riječ.

Daske koje život znače

Bit će mnogo lakše u sljedećim danima Davorovim dečkima Batasu, Stricu, Boletu, Lakiju, Ganiću, Krletu i Mirzi, koje mi je bilo hladno i gledati dok su u protekla dva mjeseca odlazili na stražu ili u ophodnju, a tlo se sjajilo od leda. No, i oni su se navikli na surove uvjete Ghora. Naši dečki guardovci iskusni su vojnici i iznimno su se dobro uklopili u svakodnevne obveze, dokazujući što znači biti profesionalac. Ponekad ostanu nepravedno zapostavljeni u ovim zapisima iz Chagcharana. I oni su se naslušali tužnih priča lokalnih radnika, koji bi odnijeli kući nešto drva. Ili neki sitni dar. A drvo za ogrjev, zapravo sve što bi moglo podignuti temperaturu za barem nekoliko stupnjeva i omogućiti da se u smeđim zemljanim kućicama jede nešto toplo, život znači. Služba je služba, naravno, ali ponekad bi ipak prevagnulo razumijevanje naših guardovaca prema

položaju simpatičnih Chagcharanaca. Nije ni čudno što novostečeni poznanici jedva čekaju kada će ugledati Hrvate na ulaznim vratima kampa W. Ono što je zapravo vezalo lokalne čuvare bili su stražarski kaputi koje je Hrvatska donirala u ovu provinciju. Na tome su nam bili bezgranično zahvalni, a mi ponosni što smo napravili uistinu dobru stvar. A Davorovi dečki pomagali su i u akcijama dostave hrane i u lije-

■ Naši vojnici raznim donacijama nastoje olakšati lokalnom stanovništvu život u surovim uvjetima

čničkim pregledima u zabačenim selima distrikta Chagcharan. U gradu zapravo i nema ništa novo, što i nije čudno za mjesto u kojem se sve događa uzvišenom sporošću. Tomislav pokušava podignuti lokalne televizijske standarde, a simpatični ravnatelj lokalne televizije sa stavom vlasnika CNN-a, s druge strane, pokušava potpomoći vlastiti standard. Zanimljivo nadmudrivanje. Taman kad Tomislav i njegove kolege pomisle da su televiziji ispunili svaku želju, ravnatelj zaključuje kako je opstanak programa zamalo nemoguć bez novih sunčanih naočala. Treba shvatiti potrebu boljega sagledavanja vizija. Proljetna sezona upravo se zahuk-

tava. A mi se svi zajedno veselimo ophodnjama što nam predstoje, upoznavanjima s preostalim distriktima, susretima koji potvrđuju dosadnu tezu kako je u Ghoru sve moguće. Do tada pogledavamo prema Hari Rudu, čekajući kada će poteći prema Heratu, noseći svojim tijekom ohrabrenje i vjeru kako su putovanja barem za neke moguća, kako iza visokog Bajana postoji mogućnost novih vidika, novih početaka, novih susreta. ■

Naši dečki guardovci iskusni su vojnici i iznimno su se dobro uklopili u svakodnevne obveze

Katsuhiko Tokunaga, vodeži svjetski *air-to-air* fotograf

Prvo ime u sv

Svaka zrakoplovna tvrtka, svaki proizvođač i ratno zrakoplovstvo na svijetu koje drži do sebe pokušava otkriti način kako da njihove letjelice budu počašćene Tokunaginim objektivom. Niti HRZ nije iznimka: japanski majstor fotografije već je nekoliko puta surađivao s našom najatraktivnijom vojnom granom

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

Upotrijebiti sintagmu "najbolji na svijetu" za nekog pojedinca uobičajeno je uglavnom u sportskom rječniku, jer se može dokazati i konkretnim rezultatima. Katsuhiko Tokunaga nije sportaš nego fotograf. No, pedesetogodišnjaka iz Tokija poznavatelji fotografske umjetnosti diljem svijeta gotovo "konsenzusom" nazivaju najboljim na svijetu u tzv. *air-to-air* fotografiji, dakle, snimanju zrakoplova iz zraka, tj. iz drugog zrakoplova.

S Japancem smo se susreli krajem prošloga tjedna u Zrakoplovnoj bazi Lučko, gdje je trebao zaključiti dvotjedno snimanje serije fotografija o Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu. Vremenske prilike nisu mu nažalost, bile naklonjene, no nemogućnost obavljanja posla nije ga izbacila iz takta. Iznimno smiren i ljubazan, sigurno je naviknuo na

takve situacije.

Iako sam ne upravlja zrakoplovom, u svojoj tridesetogodišnjoj karijeri fotografa ima toliko sati leta koliko neki prekaljeni pilot. Tokunaga je HRZ posjetio po četvrti put, a u Hrvatskoj je bio i prije, još za vrijeme bivše države.

Početak svoje karijere opisao je kao hobi iz studentskih dana. Poslije je sve preraslo u nešto više: "Jednostavno, volim avione. Fotografiranje je bilo izgovor da što više budem uz njih." Još 1977. dobio je prvu profesionalnu zadaću, snimanje za jedan časopis. Tako je krenulo ozbiljnije. Tokunaga je da-

ojoj branši

nas svjetski putnik. Izvan Tokija i odvojen od obitelji proveo 300 dana u godini. Izdano je 28 monografija s njegovim potpisom, a fotografije su mu se našle u bezbroj zrakoplovnih i inih časopisa, knjiga i drugih publikacija. Također, svaka zrakoplovna tvrtka, svaki proizvođač i ratno zrakoplovstvo na svijetu koje drži do sebe pokušava otkriti način kako da njihove letjelice budu počašćene Tokunaginim objektivom. Ni HRZ nije iznimka: japanski majstor fotografije već je nekoliko puta surađivao s našom najatraktivnijom vojnom granom i snimao uratke koje

ste mogli vidjeti i na stranicama naših izdanja. Štoviše, smatra da je u ponekad zatvorenim vojnim sustavima "zrakoplovstvo drukčije, nekako otvorenije". Gdje god je radio, Tokunaga je stekao prijatelje. I nama se dokazao ljubaznošću i profesionalnošću.

Na sreću, toliki sati leta u različitim tipovima zrakoplova i helikoptera nikad nisu doveli Tokunagu u opasne situacije, tek u "neke sitne neugodnosti". Tvrdi da se uvijek želi i sam osigurati da let bude siguran i da "nikada ne forsira". Istočnjački mudro!

Tokunaga je vrlo iskusan fotograf. Zanimalo nas je ima li u vidu nekoga kao nasljednika na tronu "prvog objektiva". O tome mu je teško govoriti. Svjestan je da se novi modeli aviona pojavljuju sve rjeđe i rjeđe, pa je teško ponuditi nešto novo. Posao je izvanredan, no takav specija-

lizirani fotografski zanat zbog "spore proizvodnje" i nema neku budućnost. On sam namjerava fotografirati još deset godina. U šezdesetoj će doći vrijeme da se povuče i ostane živjeti mirnije u svom Tokiju, "u kojemu i nije velika gužva, grad se prostire na širokom području".

Iako je Katsuhiko odgovarajuće tehnološki opremljen te i sam sudjeluje u razvoju proizvoda najpoznatijih svjetskih tvrtki za fotoopremu, njegovi kadrovi najmanje su zaslugom "logističke" potpore. Jednostavno, ima ono nešto što ga odvaja od drugih, a i spretnost i spremnost da učini sve kako bi svoje zamisli što bolje uobličio. Snimati iz zrakoplova zasigurno nije jednostavno. Uostalom, Tokunaga je bio prvo ime u svojoj branši još mnogo prije pojave "digitalaca", koji su omogućili širim masama da se bave fotografijom. ■

Godišnjica pogibije pripadnika OSRH-a u Novigradu

Zamjenik zapovjednika HRM-a, komodor Zdenko Simičić, i zapovjednik 2. gardijske brigade, brigadir Branko Predragović, s izaslanstvima položili su 16. veljače u Novigradu vijence na spomenike pripadnicima Hrvatske ratne mornarice i 2. gardijske brigade poginulim za vrijeme operacije Maslenica.

U veljači 1993., u području Novigrada, osim pripadnika 2. i 4. gardijske brigade, djelovali su i pripadnici Hrvatske ratne mornarice, točnije pripadnici Mješovitog odreda mornarič-

kog pješaštva Ugljan - Dugi otok, Mješovitog odreda mornaričkog pješaštva Hvar - "Zvir" i Satnije mornaričko-desantnog pješaštva Pula - "Vanga". U namjeri neprijateljskih snaga da prekinu komunikaciju između sjevera i juga Hrvatske u području Masleničkog ždrila na cesti Novigrad - Paljov, nazvanim "cesta smrti", pripadnici HRM-a, 2. i 4. gardijske brigade uspjeli su uz nadljudske napore odbiti sve neprijateljske napade. Tijekom tih aktivnosti, poginulo je devet pripad-

nika HRM-a i pet pripadnika 2. gardijske brigade.

Općina Novigrad već 15 godina aktivno sudjeluje u organizaciji sjećanja na hrvatske branitelje poginule u obrani Novigrada. Osim izaslanstava Hrvatske ratne mornarice i 2. gardijske brigade, vijence su položili i predstavnici Udruge dragovoljaca HRM-a, Udruge veterana 2. gardijske brigade, Udruge veterana "Crne

mambe", Udruge "Vanga", Udruge veterana Otočkog bataljuna Ugljan - Dugi otok, predstavnici roditelja poginulih branitelja, izaslanstva Zadarsko-kninske županije, grada Zadra, grada Pule i općine Novigrad.

"Nema veće ljubavi nego dati život za drugoga, a naši branitelji svoj su život dali za najveće vrednote", rekao je komodor Zdenko Simičić pred okupljenima. "Neka ih Bog čuva i počivali u miru hrvatske zemlje, koju su toliko voljeli!"

OJI HRM

U RACVIAC-u održan seminar o upravljanju u katastrofama

U RACVIAC-u - Središtu za sigurnosnu suradnju, u suradnji s Inicijativom za spremnost i prevenciju katastrofa, kojom u sklopu Pakta o stabilnosti od početka ove godine predsjedava Republika Hrvatska, od 20. do 22. veljače održan je seminar o upravljanju u katastrofama.

Trodnevni međunarodni seminar na temu *NATO standardi i procjena projekta i postupaka s naglaskom na hidrometeorološkom aspektu* namijenjen je stručnjacima i višim menadžerima, a svrha seminara jest predstav-

ljanje svih važnih tema vezanih uz NATO-ove standarde i procedure, te povećanje zajedničke suradnje u području katastrofa s aspekta hidrometeorologije između zemalja Jugoistočne Europe.

Seminar je otvorio direktor RACVIAC-a Nedžad Hadžimusić, a uvodno predavanje održala je

Jadranka Mihaljević, pomoćnica direktora Seizmološkog instituta u Crnoj Gori. Na seminaru su sudjelovali predstavnici jedanaest zemalja i tri organizacije iz regije i šire, koji su stručnjaci u područjima upravljanja katastrofama, civilne zaštite te hidrometeorologije. Među sudionicima seminara bili su predstavnici Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Danske, Hrvatske, Makedonije, Moldavije,

Rumunjske, Slovenije, Srbije i Turske, kao i Jugoistočne europske brigade te Svjetske meteorološke organizacije, čiji je predstavnik za Europu Dušan Hrček bio jedan od predavača. Uz njega, među desetero predavača bili su i Dimiter Syrakov, stručnjak NATO-ova programa znanost za mir i sigurnost, te Vlasta Tutiš iz Državnoga hidrometeorološkog zavoda.

M. ALVIR

Tečaj za dočasnike na HVU

Združeni pokretni obučni tim (JMTT) iz Združenog zapovjedništva NATO snaga (JFC) u Napulju proveo je od 18. do 22. veljače u vojarni Hrvatskog vojnog učilišta "Petar Zrinski" tečaj za dočasnike OSRH-a pod nazivom NATO Operations Course.

Ta je aktivnost nastavak stalne suradnje prvog dočasnika OSRH-a i dočasničkog lanca potpore OSRH-a s pokretnim obučnim timom, koji je u posljednje dvije godine za dočasnike OSRH-a već proveo pet funkcionalnih tečajeva. Tečaj je uspješno završilo 25 dočasnika iz sastava OSRH. Oni su, sudeći po ocjeni tima iz Napulja, iskazali iznimnu suradnju i visok ulazni stupanj znanja i iskustva iz svih 14 provedenih tema, u rasponu od Operacija potpore miru do vježbi iz teme Bobene zapovijedi. Jedan od ciljeva tečaja jest i međusobna razmjena iskustava. Sa zadovoljstvom možemo istaknuti da će se, prema riječima JMTT instruktora, iskustva naših dočasnika, i to poglavito iz misije ISAF u Afganistanu, ODSAD ugraditi u materijale za provedbu ovog i sličnih tečajeva u drugim zemljama.

Voditelj tečaja, narednik Glenn Coppin iz zrakoplovstva OS SAD-a, istaknuo je da je njegov tim prvi put proveo cjelokupni tečaj na engleskom jeziku i bez nazočnosti prevoditelja, što je samo još jedan dokaz ubrzanog i kontinuiranog procesa jezične izobrazbe dočasnika OSRH-a.

"Provedeni tečaj je vrlo kvalitetan dio pripreme dočasnika OSRH-a, prioritarno za sudjelovanje u međunarodnim vojnim operacijama, što se svakodnevno dokazuje i u misiji ISAF", istaknuo je u svom govoru polaznicima na završnoj raščlambi tečaja prvi dočasnik OSRH-a, časnički namjesnik Goran Turk. "U proglašenoj Godini dočasnika u NATO-u, postignutom interakcijom između svih vas polaznika i instruktora, te povećanjem ukupnih znanja i sposobnosti za provedbu budućih zadaća, dokazali ste da vrlo uspješno pridonosimo razvoju međunarodne mreže i postajemo dio velike NATO-ove dočasničke obitelji. Sve stečeno na tečaju prenesite u svoja zapovjedništva i postrojbe OSRH-a i u svakodnevnom radu još snažnije primijenite u sustav obu-

ke u potpori zadaća važnih za misiju!"

Certifikate o uspješno završenom tečaju podijelio je polaznicima izaslanik zamjenika načelnika GSOSRH-a general bojnik Jozo Miličević, koji je zahvalio instruktorima JMT tima i istaknuo važnost provedbe takvih tečajeva u potpori procesa pristupanja euro-atlantskim organizacijama i priprema za sudjelovanje u mirovnim misijama.

OJI

NOGOMETNI MJESEČNIK

Prva Liga

**NOVI BROJ
NA KIOSCIMA!**

Intervjui:

Pršo, Mumlek, Vida, Leko, Gašpar, Marčić & Vučko, Bartulović

Aktualno:

Hrvatski nogometni stadioni
Nema Šibenika bez Funcuta

Ekskluzivno:

Srpski nogomet u okovima

Kolumne:

Miroslav Čiro Blažević
Zdravko Reič, Vlatka Pokos

Za Prvu ligu pišu:

Stjepan Balog, Tomislav Dasović,
Darko Draženović, Igor Flak,
Tomislav Gabelić, Denis Lugarić,
Neven Miladin, Leo Miler,
Zdravko Reič, Pero Zlatar

■ Certificate o uspješno završenom tečaju podijelio je polaznicima general bojnik Jozo Miličević

Novo oklopno vozilo za Indiju

BAE Systems

BRITANSKA tvrtka BAE Systems i indijska tvrtka Mahindra Defence razgovaraju o mogućem zajedničkom razvoju oklopnog vozila s dobrom protuminskom zaštitom. To bi novo vozilo bilo utemeljeno na BAE Systemsovoj uspješnici, modelu RG-31. BAE Systems je indijskoj vojsci od 1999. već dostavio 165 vo-

zila otpornih na mine tipa Casspir, tako da bi novi posao bio samo nastavak uhodane suradnje.

Dosad je BAE Systems prodao oko 600 vozila RG-31, a među većim korisnicima jesu UN, SAD i Kanada. Osim toga, američko je ministarstvo obrane u sklopu programa MRAP (oklopno vozilo s pojačanom

protuminskom zaštitom) naručilo 624 vozila RG-31.

Čelična samonosiva konstrukcija školjke omogućava kvalitetnu zaštitu posade od mina i detonacija. Takva su se vozila pokazala kvalitetnim odgovorom na eksplozivne naprave koje se postavljaju uz ceste i detoniraju daljinski. U nekim područjima takav je oblik napada glavni uzrok stradavanja vojnika. Unutrašnjost vozila je modularna pa se RG-31 može jednostavno prenamijeniti u razne inačice, npr. oklopni transporter, zapovjedno vozilo, ambulantno vozilo, vozilo za nadzor i mnoge druge.

Inače, indijska Mahindra je poznati lokalni proizvođač automobila, uglavnom terenskih izvedbi dobre prohodnosti. Odjel Mahindra Defence specijaliziran je za proizvodnju vozila za potrebe indijskih oružanih snaga.

M. PETROVIĆ

Nastavlja se razvoj Antonova An-70

NAKON nekoliko godina zastoja u razvoju novog transportnog aviona Antonov An-70, sredinom veljače predstavnici Ukrajine i Rusije potvrdili su da su postigli dogovor o nastavku i završetku tog razvojnog projekta, što podrazumijeva završetak postupka certificiranja aviona i ulaganje u serijsku proizvodnju. Prema njihovim procjenama, za uspješan završetak projekta treba im 18 mjeseci rada, uz dodatno financiranje od 300 milijuna američkih dolara.

Tvrtka Antonov je početkom devedesetih godina prošlog stoljeća započela projekt razvoja transportnog aviona nove generacije, koji bi uz cijeli niz novih tehničkih rješenja poput nove ruske propfun (modificirane turbofun) pogonske skupine, trebao biti i zamjena za zastarjeli transportni avion An-12. Od Antonova An-70 također se očekuje da bude ukrajinsko-ruski odgovor na

američkog Herculesa C-130J-30 i europski A400M, odnosno njihova ponuda svjetskom tržištu u toj kategoriji transportnih aviona. Od samog početka razvojni projekt je imao dosta problema, od kojih se dio odnosio na Progressovu pogonsku skupinu D-27, sa Scimitar koaksijalnim krakovima. Prvi prototip imao je svoj prvi probni let krajem 1994., a ubrzo nakon toga imao je tešku zrakoplovnu nesreću. Drugi prototip također je imao zrakoplovnu nesreću početkom 2001., što je tijekom 2004. potaknulo obustavu daljnjeg razvoja aviona, iako je tada tvrtka Antonov uporno tražila načina da projekt održi živim, nastupajući sa zadnjim prototipom na raznim zrakoplovnim sajmovima i pokušavajući privući zainteresirane tvrtke za suradnju na

projektu odnosno za narudžbe aviona.

Antonov An-70 ima *fly-by-wire* sustav upravljanja avionom, glass kokpit instrumentaciju u pilotskoj kabini, a pogonsku skupinu čine četiri snažna Progressova motora D-27, svaki jakosti 14 000 KS. Maksimalna težina aviona na polijetanju iznosi 145 000 kg, od čega maksimalno može ponijeti korisnog tereta do 47 tona. Maksimalni dolet je 8000 km, a plafon leta 12 000 m. Duljina trupa je 40,7 m, raspon krila 44,06 m, a visina aviona 16,38 m.

I. SKENDEROVIĆ

Bolja baza podataka

AMERIČKI Savezni istražni ured (FBI) sklopio je s tvrtkom Lockheed Martin desetogodišnji ugovor vrijedan milijardu USD kojim se pokriva razvoj i održavanje novoga identifikacijskog sustava. Sustav se razvija pod radnim imenom NGI (Next Generation Identification). Riječ je o višestrukom naprednom biometrijskom sustavu-bazi podataka koji će rabiti lokalne, državne i savezne vlasti u SAD-u.

Tvrtka navodi kako će njihova suradnja s FBI-jem dovesti do velikog skoka u svojstvima i sposobnostima tog sustava, poznatog AFIS-a (Automated Fingerprint Identification System), koji je ujedno i najveći na svijetu.

Novi sustav NGI će pojačati AFIS, proširiti kapacitet, dvostruko pove-

ćati sadašnju bazu podataka. Uključivat će i neke novosti kao što je spremanje otiska dlana te podataka za identifikaciju pomoću šarenice oka. Podaci će se rabiti i za algoritme za automatsko prepoznavanje lica.

Nadalje, NGI je zamišljen fleksibilno i moći će se u budućnosti nadograđivati novim bazama podataka, koje se pojave kao rezultat neke nove tehnologije biometrijske identifikacije.

Takvo jačanje biometrijskih sustava za lakše identificiranje počinitelja raznih kaznenih djela imat će znatan učinak na ubrzanje i pojednostavljenje klasičnih kriminalis-

Los Alamos National Laboratory

tičkih istraga, ali ne treba zaboraviti da će se znatan napredak osjetiti osobito na polju borbe protiv terorizma.

M. PETROVIĆ

Azijska kampanja Alenia Aermacchi

VELJAČA ove godine mogla bi biti vrlo važan mjesec za talijansku tvrtku Alenia Aermacchi, odnosno za moguće predstojeće velike poslovne uspjehe u Aziji. Prvi uspjeh mogao bi biti postignut na Filipinima, gdje su obavili više radnih sastanaka koji bi mogli značiti zaključenje posla vrijednog 38 milijuna američkih dolara. Na temelju tog

ugovora filipinskom ratnom zrakoplovstvu bilo bi isporučeno novih 18 školskih turboprop aviona SF-260F, namijenjenih za selekciju i temeljnu obuku pilota. Uz te avione, koje pokreće šestcilindrični pogonski blok Textron Lycoming AEIO-540 D4A5, jakosti 260 KS, talijanska ponuda obuhvaća isporuku veće količine zamjenskih dijelova, potrošnog

materijala i prateće tehničke dokumentacije. Alenia Aermacchi spremna je isporučiti svih 18 aviona u roku od 18 mjeseci od trenutka zaključenja ugovora.

Novi uspjeh Alenia Aermacchi očekuje na singapurskom natječaju za novi mlazni školsko-borbeni avion, na kojem nastupa sa svojim avionom M-346. U tu svrhu prvi put je na put dugačak 6500 km uputila svoj demo avion, što je ujedno bio svojevrsni test sposobnosti njihova novog aviona. Singapursko ratno zrakoplovstvo kani s novim avionima zamijeniti postojeće avione TA-4SU, a uz Alenia Aermacchiev M-346 uspjeh na natječaju pokušat će izboriti korejski KAI sa svojim kandidatom T/A-50 Golden Eagle, te britanski BAE Systems s avionom Hawk 128. Veliku promociju svojih aviona imale su sve tri tvrtke tijekom Singapore Air Show, koji je održan od 19. do 24. veljače. Indonezija također planira zamjenu svojih postojećih školskih aviona Hawk Mk53 i vrlo ozbiljno razmatra nabavu aviona M-346.

I. SKENDEROVIĆ

Budućnost su roboti?

RATNA škola američke kopnene vojske organizirala je sredinom veljače Dan robota. Taj je događaj zamišljen kao prigoda polaznicima Ratne škole, budućim vođama, da se upoznaju s novim tehnologijama koje su omogućile prodor robota u vojne redove zadnjih godina.

Vrijednost robota najplastičnije je opisao jedan od inženjera iz središta za razvoj vozila TARDEC: "Drago mi je svaki put kad vidim robota s raznesenom radnom hidrauličkom rukom jer znam da je lakše dati 500 dolara za popravak stroja nego zbrinjavati vojnika koji je izgubio ruku."

Gledajući u bit transformacije što je provodi američka vojska, može se zaključiti da je riječ o procesu uvo-

đenja tehnologija koje će odmaknuti ljude od opasnih i prljavih poslova, a te poslove prepustiti strojevima.

Tako je danas potpuno normalno da neeksplozivnim sredstvima i sumnjivim paketima više ne prilaze ljudi nego roboti. Zanimanje pirotehničar/stručnjak za eksplozive postalo je bitno sigurnije. Zato su organizatori Dana robota na Ratnoj školi uvjereni da će upoznavanje s najnovijim tehnološkim trendovima u robotici pomoći polaznicima da shvate njihov utjecaj u budućnosti.

US Army

Prilikom su iskoristile tvrtke specijalizirane za izradu robota kako bi predstavile svoje proizvode. Tako je predstavljen jedan od popularnijih robota, Talon SWORDS. Dosad ih je isporučeno oko 1500, a uglavnom su raspoređeni u Iraku i Afganistanu.

M. PETROVIĆ

Probna ispitivanja nizozemskog desantnog broda

NIZOZEMSKA kraljevska ratna mornarica preuzela je novi desantni transportni dok (LPD - Landing Platform Dock) imena HrMs Johan de Witt tijekom kombinirane vježbe ispred obale južne Engleske. Novi desantni brod postat će potpuno operativan u prvoj polovici 2008., a na njemu je omogućen smještaj čitavog stožera kombiniranih združenih namjenskih snaga sa zračnim, kopnenim i mornaričkim zapovjedništvom koji sadrži oko 400 vojnika uz svoju posadu od 150 članova, ali jednako tako može djelovati kao morska baza koja je u mogućnosti razmjestiti 500 vojnika duž obalne linije. Njime je moguće transportirati i/ili djelovati s do 32 Leopard 2A6 glavna borbeno tenka ili drugim vozilima odnosno plovilima ukupne duljine do 700 m.

Tijekom probnih ispitivanja, osobita je pozornost posvećena propulzijskom sustavu, koji se sastoji od četiri dizel motora i gondolskih (*pod*) propulzora. Gondolski ili *pod* pro-

pulzor sličan je azimutnom propulzoru s električnim motorom, ali s bitnom razlikom što je elektromotor ugrađen u podvodno, strujno dobro oblikovano tijelo, engleski nazvano *pod* (zato što je slično mahuni), tako da nisu potrebne uspravna i vodorravna osovina, niti stožnici, jer je vijak nasađen neposredno na osovinu elektromotora. Nizozemska mornarica još nije službeno prihvatila pogonski sustav zbog neuspjeha na prijašnjoj pokusnoj plovidbi. Jedini preostali nedostatak koji je trebalo

riješiti bilo je manje istjecanje ulja u unutrašnjosti samoga poda. Glavna obilježja desantnog broda HrMs Johan de Witt jesu duljina 176,35 m i širina 29,20 m (preko svega), odnosno na vodnoj liniji 159,8 m x 25,7 m uz gaz 5,55 m i istisninu 16 500 tona. Maksimalna brzina broda je 19 čvorova. Temeljno naoružanje čine dva sustava za blisku borbu Goalkeeper CIWS i deset strojnica kalibra 12,7 mm. Tijekom vježbe britanska mornarica osigurala je dva helikoptera Merlin za operacije brod-kopno. Tom vježbom helikopter tipa Merlin prvi put je sletio na palubu broda koja je stoga bila ojačana kako bi se u budućnosti omogućile zajedničke operacije i vježbe s drugim mornaricama.

Naime, sletna paluba i hangar desantnog broda projektirani su za prijam do šest helikoptera NH90 ili u ovom slučaju četiri helikoptera Merlin.

M. PTIĆ GRŽELJ

Novi *cutter* američke obalne straže

IZ BRODOGRADILIŠTA tvrtke Northrop Grumann u Pascagouli isplovio je početkom prosinca prošle godine prvi veliki patrolni brod National Security Cutter (NSC), namijenjen američkoj obalnoj straži, kako bi započeo prvu seriju ispitivanja pogonskog sustava. Svi brodovi američke obalne straže nazivaju se *cutterima*, a sukladno današnjoj terminologiji podrazumijevaju bilo koje plovilo u sastavu američke obalne straže dulje od 19,8 m odnosno 65 ft.

Berthof je prvi brod u novoj klasi od osam višenamjenskih brodova, koji su dio akvizicijskog plana modernizacije američke obalne straže poznatog kao Deepwater. Novi *cutteri* zamijenit će zastarjele brodove duljine 115,2 m klase Hamilton, koji se trenutačno nalaze u operativnoj službi obalne straže. U skladu s ugovornim obvezama, svi brodovi će proći tri serije probnih ispitivanja, od kojih su ispitivanja brodske trupa, opreme i operativnosti brodskih sustava zakazana za početak ove godine. Dostava prvog broda obalnoj straži predviđena je za ovo proljeće nakon uspješno obavljenih primopredajnih ispitivanja.

Glavna obilježja nove klase brodova američke obalne straže jesu maksimalna istisnina 4375 tona, uz duljinu 127,4 m, širinu 16,5 i gaz 6,4 m. Propulzijski sustav sastoji se od kombinacije dizelskih motora i plinske turbine (CODAG konfiguracija), a omogućava postizanje najveće održive brzine od 28 čvorova. Uz posadu od 148 mornara i časnika, autonomija broda je 60 dana, a najveći doplov 12 000 nm. Temeljno naoružanje čine jedan top Mk110 kalibra 57 mm, zatim jedan top kalibra 20 mm namijenjen bliskoj bor-

bi i jedan Mk53 NULKA raketni mamac. S krme je moguće lansirati dva tipa manjih *cutter* brodica - presretača velikog dometa (Long Range Interceptor - LRI) i/ili gonitelj manjeg dometa (Short Range Prosecutor - SRP), koji su također dio programa Deepwater. Zrakoplovna sredstva predviđaju jedan helikopter tipa HH-65C, inačice francuskog helikoptera Dauphin tvrtke Eurocopter, te dvije vertikalne bespilotne letjelice Eagle Eye tvrtke Bell.

M. PTIĆ GRŽELJ

TIJEKOM Singapore Air Show, održanog od 19. do 24. veljače, izraelska tvrtka Elbit Systems Ltd. predstavila je novu podinačicu svog bespilotnog sustava Hermes 450. Nova letjelica koja nosi oznaku Hermes 450W ima novu pogonsku skupinu, koju čini Wankelov R902 motor, zahvaljujući kojem i nosi oznaku W. Novi "W" motor ima veći prostor za izgaranje, koji je proširen u širinu blok motora (Wankel Engi-

Hermesi dobivaju novi motor

ne Bloc), a sam motor sada teži 40 i daje snagu 70 KS. U svojoj kategoriji motora Wankelov R902 motor zauzima sam vrh na tablici performansi u odnosu snage i težine letjelice, od čega bolje performanse mogu postići samo mlazni motori. Zahvaljujući Wankelovu R902 motoru osjetno su se poboljšale ukupne letne performanse Hermesa 450, uz smanjenu potrošnju goriva, čime je i autonomija boravka Hermesa u zraku povećana na 20, a obitelj njezinih operatera dosad je ostvarila oko 70 000 sati nleta. To se ponajviše odnosi na izraelske obrambene snage, a uz Izrael

Hermes 450 rabe Sjedinjene Američke Države (za nadzor državnog graničnog pojasa) i Velika Britanija. Maksimalni radijus Hermesa 450 iznosi 200 km, a maksimalni plafon leta 6840 m. Maksimalna brzina koju može postići jest 175 km/h, a prosječna krstareća brzina 129 km/h. Maksimalna težina na polijetanju iznosi 450 kg (Hermes 450W teži 550 kg), od čega je korisni teret 150 kg. Od opreme za nadzor iz zraka Hermes 450 može nositi SAR radar Tesar, žirostabilizirane turele s elektrooptičkim senzorima DSP-1 i Compass, te Elisra AES-210V Elint paket opreme.

I. SKENDEROVIĆ

Kupole za borbena oklopna vozila (II. dio)

Tržištem kupola za borbena oklopna vozila trenutno dominiraju tvrtke iz Njemačke, Izraela i Italije

Pripremio Siniša RADAKOVIĆ

U prvom dijelu opisali smo osnovnu podjelu kupola u odnosu na broj članova te trendove njihovog razvoja. U ovom ćemo se поближе pozabaviti glavnim modelima koji se trenutno nude na tržištu i one čiji je razvoj u završnoj fazi. Podjela je napravljena po državama iz kojih dolaze glavni proizvođači kojim je pridodana Velika Britanija.

Njemačka

Korporacija Rheinmetall Landsysteme, nakon što je "usisala" specijaliziranog proizvođača kupola KuKa, postala je jedini dobavljač ovih sustava koja svojom ponudom može zadovoljiti sve želje i potrebe kupaca. Rheinmetall Landsysteme potencijalnim kupcima nudi širok iz-

bor kupola s dva i jednim članom, te daljinski upravljane. Kupola s dva člana posade E4 namijenjena je ugradnji na srednja i velika borbena oklopna vozila, a Rheinmetall je nudi unutar modernizacijskog kompleta za BVP-e Marder. Ukupne mase 3,5 tona E4 je naoružana automatskim topom Mk30-2 kalibra 30 mm. Sustav za pokretanje topa omogućuje zauzimanje elevacije cijevi od -10 do +45 stupnjeva. Kako Mk30 ima mogućnost dvojnog punjenja streljivom, u dva spremnika stane 270 granata spremnih za uporabu. U skladu s novim trendovima uporabe BVP-a u mirovnim operacijama, u kojima su često nositelji borbenih djelovanja, kupolu su opremili suvremenim SEOSS sustavom za

usmjeravanje paljbe (SUP) tvrtke Rheinmetall Defence Electronics. SEOSS uključuje termoviziju treće generacije, CCD kameru i laserski daljinomjer. Kako bi se osigurala preciznost paljbe iz pokreta (vožnje), SUP je stabiliziran pomoću električni pokretanog servosustava. Zapovjednik je dobio sustav za motrenje PERI Z17 s mogućnošću uvećanja slike od osam puta. Kupci mogu birati nekoliko razina balističke zaštite, a kao dodatna oprema nude se lanseri za protuoklopne vođene projekte, sustav za otkrivanje laserskog zračenja i sustav za identifikaciju vozila (IFF). ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

US DoD

Informiranje o mirovnim misijama

Mirovne operacije su temeljni angažman moderne vojske. Jedna od najvažnijih komponenti svake mirovne operacije jest uspostava dobrih odnosa s domicilnim stanovništvom. Treba izbjeći situaciju u kojoj će lokalno stanovništvo mirovne snage doživjeti kao strance-okupatore, a mirovnu operaciju kao okupaciju i miješanje u unutarnje poslove

— Pripremio Igor SKENDEROVIĆ —

Uspostaviti mir, prekinuti neprijateljstva sukobljenih strana i zaustaviti masovna stradanja civilnog stanovništva samo je početak, a ponekad i lakši dio, mirovne operacije. Konačni uspjeh, odnosno provedba političkih ciljeva koje je donijelo mjerodavno tijelo (vrhovni zapovjednik, vlada, Vijeće sigurnosti UN-a...) ovisi o uspješnom suočavanju s poslijeratnom situacijom i uspješnom upravljanju njome. Osobito se to odnosi na uspostavljanje odnosa povjerenja i razumijevanja s lokalnim stanovništvom. U svim fazama operacije, razumijevanje lokalnog stanovništva ključni je čimbenik uspjeha ili neuspjeha.

Bez povjerenja je teško osvojiti "srce i dušu" lokalne sredine, koja ipak najviše utječe na to kako će se situacija razvijati. Ako lokalna sredina, ili neka jača skupina unutar nje, iz nekih razloga zaključuje da novo stanje nije po njihovoj mjeri, to je siguran preduvjet za brzu pojavu raznovrsnih problema.

Temeljni je problem kako lokalni puk uvjeriti da je mir najbolja opcija. Ta poruka, gledana iz položaja promatrača sa Zapada jest aksiom, nešto što je razumljivo samo po sebi i što uopće ne treba dublje elaborirati. Ali, u društvima koja su dugo vremena provela u ratu teško je uopće pokazati vrijednost mira jer

dugoročno nasilje može promijeniti mnoge društvene elemente. Tako postoje države u kojima su cijele generacije stasale u ratnom okruženju, pa je nasilje i rat jedino što poznaju.

U takvom je okruženju teško nametnuti ideju da je mir najbolja opcija. Jedna od većih zapreka su lokalni gospodari rata kojima je rat i nasilje temeljni izvor sveukupne moći. Oni su često gospodari života i smrti, apsolutna vlast na nekom području. Ne odriču se lako tog položaja nego će radije rabiti oružje kako bi očuvali položaj i moć. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Jurišni helikopteri u asimetričnom ratovanju (I. dio)

Iskustva iz Iraka i Afganistana svakodnevno pokazuju da je jurišni helikopter pronašao svoju novu, važnu ulogu u suvremenom ratovanju dokazujući se kao višenamjenska borbena platforma

— Pripremio Dražen MILIĆ —

Nakon završetka Hladnoga rata i raspada Sovjetskog Saveza većina je vojnih analitičara vjerovala da je oslobađanje Kuvajta od iračke okupacije bila posljednja velika bitka jurišnih helikoptera. Za jurišne helikoptere, kao i za jurišne avione, vjerovalo se da su preskupo naslijeđe Hladnoga rata, čija kupnja i održavanje zahtijeva previše ljudi, vremena i novca. Nakon napada u New Yorku i Washingtonu 2001., te okupacija Afganistana i Iraka, stav prema jurišnim helikopterima iz temelja se promijenio. Odjednom su upravo jurišni helikopteri postali idealno sredstvo za borbu protiv terorističkih i pobunjeničkih skupina u afganistanskim planinama i po skućenim ulicama iračkih gradova. Kombinacija dobre pokretljivosti, odličnih senzora za otkrivanje ciljeva u svim vremenskim uvjetima i

snažnog (i preciznog) naoružanja, te dobre oklopne zaštite koja ih štiti od paljbe streljačkog oružja, omogućila im je da postanu važna karika ukupnih borbenih mogućnosti. Osim što djeluju u ofenzivnim operacijama, jurišni helikopteri se rabe za eskortne zadaće pratnje konvoja i transportnih helikoptera, te kao sastavni dio snaga za brze intervencije. Također se rabe i za zadaće za koje nipošto nisu namijenjeni - nasilno izviđanje terena. Kombinacija relativno velike brzine i pokretljivosti, dobre oklopne zaštite i odličnih senzora omogućuje im svojim elektrooptičkim i radarskim sensorima izviđanje i iznad onih područja za koja se zna (ili se sumnja) da su pod neprijateljskom kontrolom. Ako pritom otkriju neprijatelja, imaju dovoljno paljbene moći da ga unište. Zbog jednostavnosti održavanja i

uporabe jurišni helikopteri mogu djelovati i s neuređenih uzletišta i/ili isturenih baza. Mogućnost djelovanja s isturenih položaja omogućuje im da brzo dođu do svojih ciljeva te ih unište prije nego što protivnička strana uspije reagirati. Iskustva iz Afganistana i Iraka pokazala su da se jurišni helikopteri mogu uspješno rabiti i kao odgovor na iznenadne napade. I kad ne bi uspjeli potpuno neutralizirati napadače, njihova bi paljbena moć bila dostatna da onemogući povlačenje neprijatelja, kojega bi potom neutralizirale kopnene snage. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

A-3J-1/A-5 Vigilante

Od samog početka Vigilante je bio riznica najnaprednijih aerodinamičkih rješenja i elektroničkih tehnologija, koje su ga na kraju "došle glave"

Domagoj MIČIĆ

Početkom pedesetih godina prošlog stoljeća ubrzani razvoj zrakoplovnih tehnologija omogućio je razvoj borbenih zrakoplova koji će letjeti brže od 2000 km/h. Taj razvoj tehnologija željela je iskoristiti i američka ratna mornarica kako bi svoje nosače zrakoplova opremila najmodernijim lovcima i bombarderima. Jedan od njih trebao je biti i nadzvučni palubni strateški bombarder za nuklearne udare koji bi zamijenio ostarjele nuklearne bombardere Douglas A-3 Skywarrior i North American AJ Savage. Njihova najveća mana bila je premala brzina leta (nisu mogli probiti zvučni zid) zbog čega bi bili laki ciljevi za tada najnovije sovjetske lovačke avione.

I prije nego je američka ratna mornarica objavila službeni zahtjev za razvojem novog nadzvučnog bombardera tvrtka North American Aviation je u studenom 1953. počela privatni projekt razvoja nadzvučnog bombardera NAGPAW (North American General Purpose Attack Wea-

pon), naknadno označen kao NAA-233. Razvoj novog bombardera dodijeljen je Franku G. Comptonu. Nakon što se američka ratna mornarica zainteresirala za NAGPAW cijeli je projekt prilagođen njezinim zahtjevima. To je značilo da će novi bombarder dobiti dva turbomlazna motora dovoljno snažna da ga potjeraju do brzina većih od 2 Macha, najmodernije sustave za elektroničko djelovanje i prostor za borbeni teret (nuklearnu bombu) smješten između motora kako bi se mogao izbacivati tijekom propinjanja (kako bi avion la-

kše izbjegao udarno djelovanje nuklearne eksplozije). Razmatrala se i mogućnost ugradnje raketnih motora na tekuće gorivo koji bi se aktivirali kad bi avion došao iznad cilja, radi naglog ubrzanja. Ideja je odbačena jer ratna mornarica nije željela skladištiti opasno tekuće gorivo za raketne motore na svojim nosačima zrakoplova.

Nakon što je do sredine 1955. cijeli projekt prošao nekoliko revizija i promjena 29. kolovoza 1956. North American je dobio ugovor za proizvodnju dva prototipa. Prvi je dobio oznaku YA3J-1 Vigilante, te je dovršen 16. svibnja 1958. Prvi je let obavio već 31. kolovoza iste godine. Avionom je upravljao tadašnji šef testnih pilota North Americana Dick Wenzel. Drugi je prototip poletio u studenom 1958. da bi, zbog otkazivanja električnih i hidrauličkih sustava, bio izgubljen 3. lipnja 1959. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Hrvatski vitezovi Reda Marije Terezije (XV)

Josip Maroičić (1812.-1882.)

Za Maroičića je 1849. bila posebna godina. Tada je odlikovan Viteškim križem Reda Marije Terezije i uzdignut na čast baruna uzevši predikat "di Madonna del Monte"...

— Vladimir BRNARDIĆ —

Josip Maroičić rođen je kao sin satnika Georga Maroičića u Svidniku u gornjoj Ugarskoj. U dobi od 14 godina stupio je kao kadet u 60. linijsku pješačku pukovnicu. Nakon školovanja u kadetskoj školi u Grazu, vratio se 1828. u pukovnicu s činom kadeta-narednika (Cadet-Feldwebel) i služio još dvije godine prije nego što je imenovan zastavnikom u 1. banskoj krajiškoj pješačkoj pukovnici. Još iste godine, 1830., njegov je otac, satnik Georg Maroičić, zbog iznimne tridesetogodišnje vojne službe postao ugarskim plemićem. Otada njegova obitelj nosi titulu von. Sin je unovačen 21. travnja 1831. i postavljen za pobočnika u bojni, gdje je ostao sve do 1834., kada je priključen stožeru u Milanu. Uskoro je 1. prosinca 1834. promaknut u čin natporučnika, a 17. srpnja 1835. premješten je u glavni stožer. Služeći ondje, 29. rujna 1843. stekao je čin satnika.

Godine 1848. izbio je rat s Pijemontom i satnik Maroičić je kao časnik glavnog stožera priključen diviziji podmaršala grofa Thurna. Divizija je u sklopu pričuvnog korpusa generala topništva grofa Nugenta napredovala od rijeke Isonzo prema Veroni. Maroičić je prvi put sudjelovao u boju kod Visca i Privana 17. travnja, a potom u jurišu na Udine 21. travnja, te u okršajima kod Cima Fadalto 4. svibnja, kod Oniga i Cornuda 9. svibnja i kod Trevisa 12. svibnja. U daljnjem tijeku operacija, kao stožerni

časnik priključen je stožeru korpusa i, predvođeci prethodnicu, spriječio je 19. svibnja uništenje mosta preko rijeke Brente, važnog za napredovanje čitavog zbora. Dan poslije sudjelovao je u jurišu na utvrđeni neprijateljski tabor kod Vicenze. Svojim savjetima pomagao je austrijskoj

■ Maroičić je 1866. po drugi put primio odličje s imenom velike carice, ovog puta Komanderski križ Vojnog reda

vojsci da zauzme šire područje Vicenze i 25. svibnja Veronu.

Nakon izviđanja i okršaja kod Goita 30. svibnja, Maroičić je zbog iznimnog poznavanja lokalnog terena, po zapovijedi samog glavnog zapovjednika austrijske vojske, maršala Josepha Radetzskog, pridružen brigadi general bojnika Culoza I. armijskog korpusa. Postrojba se nalazila na krajnjem lijevom krilu austrijskog bojnog poretka i imala zadaću osvojiti visove Monte Be-

rico iznad Vicenze. Na Monte Bericu nalazilo se svetište Madonna del Monte (Gospa od Brda). Maroičić je u borbi davao dobre savjete. Dobro je poznao teren i lokalne prilike. Također, i sam se trudio i zalagao u izvođenju pothvata. Visovi su osvojeni poslije teških borbi 9. i 10. lipnja. Za taj uspjeh odlikovan je Viteškim križem Reda Marije Terezije, koji mu je dodijeljen na 153. promociji 29. srpnja 1849. Iste godine u studenome uzdignut je na čast baruna uzevši predikat "di Madonna del Monte". No, odmah po završetku uspješne akcije promaknut je u čin bojnika u 1. banskoj krajiškoj pješačkoj pukovnici i imenovan za načelnika stožera III. korpusa podmaršala grofa Thurna. S početkom ofenzive u srpnju 1848., sa svojim je korpusom iz južnog Tirola sudjelovao 22. srpnja u akcijama kod Monte Balda, 23. srpnja kod Rivolija i 25. srpnja kod Peschiere. Kada je grof Thurn preuzeo zapovjedništvo IV. korpusa, slijedio ga je i Maroičić kao njegov načelnik stožera. Sudjelovao je u akciji-

ma kod Milana 4. kolovoza 1848. godine. U znak priznanja za sve zasluge što ih je stekao kao stožerni časnik tijekom talijanske kampanje 1848., posebice za opreznost i hrabrost kod Monte Balda i Rivolija, dodijeljen mu je 30. studenog 1848. Viteški križ Leopoldova reda. Tijekom ljetnog pohoda u Ugarskoj 1849. pridružen je kao načelnik stožera i vodič ruskom korpusu podmaršala Puchnera u Transilvaniji, gdje je 4. ožujka sudjelovao u akci-

jama kod Mediascha, 19. ožujka kod Zeidena i 21. ožujka kod Temišvarskog prijevoja. Potom je premješten za načelnika stožera u I. korpusu generala konjaništva grofa Schlicka. Dao je doprinos u sukobu kod Alpára 29. srpnja u napadu na Makó 4. kolovoza i na Arad 10. kolovoza. U međuvremenu je 31. srpnja 1849. promaknut u čin potpukovnika u glavnom stožeru.

Nakon okončanja neprijateljstava, 8. studenog 1849. promaknut je u čin pukovnika i imenovan za zapovjednika Ogulinske krajiške pješačke pukovnije br. 3. Ondje je ostao sve do promaknuća u čin general bojnika 17. svibnja 1854., kada je postavljen i za zapovjednika brigade u Srpsko-banatskom armijskom korpusu. S tim korpusom sudjelovao je u okupaciji Jassyja u Moldaviji i Galatza u Vlaškoj, a od siječnja 1856. postavljen je za zapovjednika brigade u Kassaiu.

U ratu protiv Pijemonta i Francuske 1859. zapovijedao je brigadom koja je štitila Trst i Rijeku od 18. svibnja do kraja mjeseca. Brigada je potom premještena na donji tok rijeke Po, kao potpora vojsci u delti rijeke za slučaj neprijateljskog pomorskog desanta. No, neprijatelj se nije nikada iskrcao, pa Maroičićeva postrojba nije sudjelovala u akcijama. Od rujna 1859. do veljače 1860. Maroičić je postavljen za brigadnog, a potom i za divizijskog zapovjednika u Komoronu. Od rujna 1860. postavljen je isprva za privremenog, a od 21. studenog za stalnog zapovjednika u Rijeci. U čin podmaršala promaknut je 30. prosinca 1860., a onda je priključen stožeru 3. korpusa u Ljubljani, gdje je 6. ožujka iduće godine preuzeo divizijsko zapovjedništvo. Osim toga, još 20. ožujka 1860. počašćen je imenovanjem za titularnog pukovnika-vlasnika 7. linijske pješačke pukovnije.

Uoči rata protiv Prusije i Italije u ljeto 1866. podmaršal Maroičić je 11. svibnja imenovan zapovjedni-

■ Svetište Madonna del Monte smješteno na brdu iznad Vicenze

■ Plan napada austrijske vojske na Vicenzu 10. lipnja 1848.

kom VII. armijskog korpusa u Južnoj armiji nadvojvode Albrechta. Armiju su još činila dva korpusa pod zapovjedništvom Ernsta Hartunga i Gabrijela Rodića. Austrijska vojska odnijela je odlučnu pobjedu kod Custoze 24. lipnja 1866. iako je bila brojčano mnogo slabija od talijanske. Maroičić je vrlo uspješno predvodio korpus u bitki i za to je odlikovan II. stupnjem, odnosno Komanderskim križem Vojnog reda Marije Terezije, koji mu je dodijeljen na 166. promociji 29. kolovoza 1866. godine. Prije toga, 14. srpnja, počašćen je imenovanjem za carskog tajnog savjetnika. Kad je nadvojvoda Albrecht imenovan glavnim zapovjednikom na sjevernom bojištu, Ma-

roičić je zapovjedništvo svoga korpusa predao nadvojvodi Heinrichu i preuzeo zapovjedništvo nad austrijskim V. i IX. korpusom. Zauzeli su položaje na jugu uz rijeku Soču i uzduž morske obale. Nakon sklapanja mira Maroičić je isprva pridodan glavnom zapovjedništvu u Budimu, a 20. ožujka 1868. imenovan je glavnim zapovjednikom u Štajerskoj, Kranjskoj, Koruškoj, Tirolu, Istri i Primorju, sa stožerom u Grazu. Mjesec dana poslije, 22. travnja, promaknut je u čin generala topništva. Sljedeće godine, 27. ožujka 1869., postavljen je za glavnog zapovjednika u Beču, a godinu dana potom, 30. travnja 1870. promaknut je u puni čin generala topništva. Odlikovanje reda Željezne krune I. reda dodijeljeno mu je 13. listopada 1871. Tijekom svjetske izložbe koja se 1873. održavala u Beču, Maroičić je kao glavni zapovjednik grada u nekoliko navrata zastupao cara prilikom posjeta stranih vladara bečkom garnizonu. Za to je odlikovan brojnim visokim stranim odlikovanjima. Pošto je proveo dvanaest godina na mjestu zapovjednika, general topništva Maroičić je umirovljen 1. svibnja 1881. Tada mu je dodijeljen Veliki križ Leopoldova reda s ratnim dekoracijama. Josip Maroičić di Madonna del Monte umro je u Beču sljedeće godine, 17. listopada 1882. ■

John Peacock: *Povijest odijevanja na Zapadu* - od antičkog doba do kasnoga dvadesetog stoljeća, Golden marketing - Tehnička knjiga, Zagreb, 2007.

Ova knjiga je priručnik za studente i sve koji se bave primijenjenim umjetnostima, za dizajnere odjeće, ali i za one koje zanima povijest svakodnevnog života i mode. Britanski autor John Peacock poznat je kao istraživač, povjesničar odjeće, stilist i vrlo dobar poznavatelj umijeća kostimografije. Iza sebe ima desetak objavljenih knjiga te potpisuje mnoge kostimografije za BBC-jeve serije. Peacockova knjiga posebna je po tome što odijevanje u dugom razdoblju od četiri tisućljeća predstavlja ponajprije vlastitim ilustracijama. Više od tisuću crteža u bojama podijeljeno je prema povijesnim razdobljima, a pregled počinje s istočnim Sredozemljem i primjerima iz egipatske i mezopotamske kulture. Autor sažetim tekstovima prati svaku ilustraciju, opisujući dijelove odjeće i nakita, pa čak i frizuru, te vrstu tkanine, kroj, uzorak i boju, navodeći i tko se tako odijevao, pripadnik koje društvene skupine i u kojem povijesnom razdoblju. Peacock se odlučio za prikazivanje stila odijevanja srednjeg i visokog sloja, ali je u nekim slučajevima od toga odstupio i uvrstio primjere seljačke ili radničke nošnje. Odluka je razumljiva jer su "čuvari mode" bili ponajprije pripadnici viših društvenih klasa, što je razvidno u svim društvenim sustavima koji se temelje na klasnim razlikama. Niže klase nisu zapravo ni znale za modu, a kamoli je "pratiti", već im se stil blago mijenjao samo u dugim vremenskim razmacima. Tek kada je buržoazija postala vladajućom klasom, moda se demokratizirala, a seljačka nošnja je polako počela izlaziti iz upotrebe. Odjeća je tijekom povijesti imala očitu funkciju otkrivanja statusa pojedinca, dakle funkciju društvene identifikacije, a time i diferencijacije među klasama. Autor je knjigu prilagodio široj publici, jer ju je osuvremenio i terminološki pojednostavio. Tako je nekim arhaičnim pojmovima pronašao suvremene ekvivalente (npr. za odjevne predmete, za tkanine koje se više ne upotrebljavaju i za nazive boja), a olakšao je čitateljima snalaženje sastavivši pojmovnik u kojemu se tekstom i ilustracijom objašnjavaju engleski pojmovi upotrijebljeni u opisima.

Mirela MENGES

FILMOTEKA

Nema zemlje za starce

- američki triler (122 min.)
- scenaristi i redatelji: Ethan i Joel Coen
- gl. glumci: Javier Bardem (Anton Chigurh), Josh Brolin (Llewelyn Moss), Tommy Lee Jones (Ed Tom Bell)

Što se tiče braće Coen, nikada nisam bio u suglasju s uvriježnim ocjenama. Njihovi najslabije primljeni filmovi meni su bili izvrsni, a oni hvaljeni obično su mi bili loši i neprobavljivi. Uvijek mi se činilo da prikazuju Ameriku onako kako oni misle da Ameriku vidi tipični Europljanin. No, njihov najnoviji film ne samo da mi je razbio tu iluziju nego je pokazao da slavna braća poznaju svoju domovinu mnogo bolje nego neki drugi redatelji. Relativno tipična priča o čovjeku koji slučajno biva svjedokom mafijaškog obračuna, a onda ga progona manijakalni ubojica, zapravo je poslužila kako bi demaskirala američki jug, kao i svu bezizlaznost ljudi koji tamo životare. Javier Bardem, maestralni glumac zbog kojega i danas španjolska kinematografija uživa velik ugled u svijetu, nevjerovatno je uvjerljivo utjelovio manijakalnog ubojicu, i sve to s frizurama koja se ne zaboravlja. Primajući zasluženo priznanje za najboljeg glumca, rekao je da je Oscar nagrada za to što su ga redatelji natjerali da ima takvu frizuru, najgoru u njegovu životu. Nakon ovogodišnje dodjele Oscara neće se vući repovi sumnje - pobijedio je najkvalitetniji film. Upravo osvojeni Oscar (sporedna uloga, režija, scenarij i najbolji film) ovaj put su potvrdili da se uistinu radi o iznimnom celuloidnom dostignuću. Kakvom točno - odgovor ćete dobiti u mraku kinodvorane.

Leon RIZMAUL

Gospodine, daj da progledam!

Evangelist Ivan u cijelom svom evanđelju od mnogobrojnih Isusovih čudesa navodi samo sedam (svadba u Kani i pretvaranje vode u vino, izlječenje sina kraljeva službenika, ozdravljenje uzetoga, Isusovo čudesno hranjenje pet tisuća ljudi, hod po moru, ozdravljenje slijepca od rođenja, Lazarovo uskrišenje). Unatoč tome, Ivan je čitavo jedno poglavlje posvetio ozdravljenju slijepca od rođenja, o čemu nam govori današnje evanđelje.

Što čovjek više stari, sve više razmišlja i o bolestima koje ga mogu zadesiti. Razmišljao sam i o tome koja bi me bolest, ako - ne daj, Bože - dode, najviše pogodila. Čini mi se da bi mi najteže palo biti slijep. To bi značilo potpuno ovisiti o drugima i izgubiti samostalnost; ne vidjeti više sve lijepo što je u tvojoj sredini i ne moći se radovati kraljicima i promjenama u prirodi; ne moći uživati u slalomu na Sljemeni ili u raftingu na Zrmanji; ne moći pratiti kazališne komade ili nogometne utakmice; ne moći vidjeti Meštrovićevu skulpturu ili Kljakovićevu fresku; ne moći čitati Krležinu prozu ili Šimićevu poeziju; ostati bez plavetnila mora i neba i zelenila gorskih vrtova. I mnogo toga drugoga.

Baš zbog toga mi se i čini da je Ivan u svom evanđelju posvetio dosta prostora slijepcu od rođenja i njegovu čudesnom ozdravljenju zahvaljujući ozdravitelju Isusu Kristu. Gle čuda, oni koji ne vole Isusa Krista odjednom ne vole ni slijepca! Dok je bio slijep, bio je svima drag. Prošao je pred hramskim vratima, a oni su imali samilosti prema njemu te mu i konkretno pomagali. Sada, kada mu je vraćen vid, kao da ga nitko od njih ne voli. Svatko bi se normalan radovala njegovu ozdravljenju, ali Isusovi protivnici radije izabiru osporavanje i progon ozdravljenoga nego da se raduju s onim koji bijaše slijep, a sada vidi. Svatko normalan tražio bi onoga koji ga je izliječio i primjereno ga počastio i nagradio; svatko normalan shvatio bi da je to što je Isus učinio dobro za sve, a ne samo za slijepca. Ali, ova gospoda to gledaju drukčije. Farizeji radije razmišljaju o danu u kojem se dogodilo ozdravljenje negoli o ozdravljenome. Kao da im ni najmanje nije bitan čovjek kojemu je vraćen vid, koji opet ima priliku radovati se životu, kojemu je omogućeno raditi kao i svi drugi, ne biti više prosjak, integrirati se...

Zanimljivo! Dok si slijep, "problem" si samo sebi i svojoj obitelji, onima koji se o tebi brinu. Kad normalno vidiš, problem si mnogima. Zapravo, kad bolje razmislim, svijetu odgovaraju slijepci. I današnjim farizejima odgovaraju osobe koje ne vide, ne čuju, ne razumiju, ne pitaju, ne komentiraju. Najviše odgovaraju osobe koje "šute i rade", pognu glavu i eventualno kažu "da, šefe". Najdraži su oni koji ništa ne pitaju, ništa ne traže, hodaju svijetom kao slijepci, nezainteresirani za bilo što. Meni je, ipak, draže da još uvijek vidim i čujem, da ne hodam ovim svijetom kao mumija, da imam svoj stav, da imam svoje ja, da ne vidim uvijek ono što "vrh" vidi i ne čujem samo ono što "vrh" čuje.

Ljudi moji, ako smo bili slijepci, došlo je vrijeme da progledamo! Bog nam je svima dao oči ne samo da gledamo nego i da promišljamo nad onim što smo vidjeli. Bit ćemo zbog toga nekima problem? Znam. Možda već jesmo, ali svejedno se neću zbog toga praviti da ne vidim. Naprotiv. Čak će mi biti drago ako sam zbog toga problem. Baš kao i slijepac od rođenja. Toliko su nam puta rekli "pravi se da ništa ne vidiš" ili nisi ništa vidio", ali te preporuke ni kao dijete nisam prihvaćao. Molimo, stoga, dobroga Boga da nam svima vrati vid, kako nitko ovim svijetom ne bi hodao kao slijepac već otvorenih očiju zamjećivao ono što je potrebno vidjeti.

Žarko RELOTA

4. ožujka 1849.

Okroirani ustav

Nakon teških iskušenja u revolucionarnoj 1848. **Habsburška dinastija** se početkom '49. vratila apsolutizmu. Osnovni uzrok revolucije 1848., težnja građanstva da se domogne političkog utjecaja, propao je kao i nacionalni pokreti svih naroda Monarhije. Potpuni poraz tih ideja očitovao se u uklanjanju političkih stranaka iz života Monarhije. Prema **Okroiranom ustavu** državom je vladao kabinet ministara. Stanje prividne ustavnosti potrajalo je dvije godine, a ministri su bili odgovorni samo neiskusnom **caru Franji Josipu I.** Zatim se car odlučio uvesti **otvoreni apsolutizam** i nakon Silvestarskog patenta 1851. vladati isključivo svojim patentima. Od Habsburške Monarhije stvorena je **centralizirana birokratska država**, kojoj je osnovni cilj bio poništiti sve povijesne raznolikosti pojedinih država u svom sastavu. Najviše je promjena učinjeno u ugarskom dijelu Carstva, gdje su ukinute županije. **Hrvatska** je kao dio ugarske države teško podnosila te promjene, ali je to uvođenje u moderan društveni poredak bilo vrlo napredno, jer su ukidane okoštale feudalne institucije, koje su samo kočile razvoj društva. Razdoblje **neopapsolutizma** trajalo je do 1859. godine.

7. ožujka 1951.

Amerikanci na 38. paraleli

Granična crta između Sjeverne i Južne Koreje i dva ideološka sustava tijekom **Korejskog rata** bila je poprište najžešćih bitaka kojom su, bez obzira na gubitke, prelazile čas jedna čas druga zaraćena strana. Na toj geografskoj liniji rat je i završio kad su je 7. ožujka 1951. **pod zastavom UN-a** po drugi put zaposjele **američke snage**. Danas se pouzdano zna da je **Staljin** kumovao Korejskom ratu. Ohrabren uspješnim pokusima sa sovjetskom atomskom bombom odobrio je iznenadni napad sjevernokorejskih komunista u lipnju 1950. na južni dio zemlje. Oslanjao se na jamstva kineskog vođe **Maoa** koji ga je uvjeravao da Amerikanci neće intervenirati. No, bila je to velika zablude komunističkih moćnika. Nakon što su sjevernokorejske divizije pregazile Jug, Vijeće sigurnosti osudilo je agresora i osnovalo **snage UN-a** u kojima su većinom bili američki vojnici. **SSSR** je vješto izbjegao glasovanje jer se Staljin bojavao da ga se ne poveže s krizom koju je izazvao. **Amerikanci** su brzo potukli sjevernokorejskog invazora, prešli 38. paralelu i stigli do kineske granice. Kad se smatralo da je rat okončan, **Kinezi** su ušli u borbu, porazili Amerikance i zaprijetili da će ih baciti u more. Rat je završio poslije dvogodišnjih pregovora o primirju.

Leon RIZMAUL

WEB INFO

www.fighter-jets.de

Site **www.fighter-jets.de** definitivno nije jedan od najreprezentativnijih sitova o **vojnom zrakoplovstvu**. No, ipak je riječ o stranicama koje će zainteresirati mnoge ljude sklone militariji. Na siteu je objavljen niz podstranica na kojima su detaljni i navodno updateani **podaci o jačini pojedinih zrakoplovnih snaga** na

svih pet kontinenata (podijeljeno po državama), te posebno vrijedan **popis tvrtki** koje se na bilo koji način bave razvojem ili proizvodnjom vojnog zrakoplovnog naoružanja ili tehnike (ispod linka Techn. Data).

Premda će prosječan posjetitelj vrlo brzo pobjeći na neki drugi, grafički bogatiji site, na kojem možda postoji i kvalitetna fotogalerija, istinski znalci će se ipak zadržati na predstavljenim stranicama. Naime, količina informacija i postavljeni linkovi upravo su ono što mnogi traže, a ne mogu pronaći na jednom mjestu. Stranice su na njemačkom, engleskom i francuskom jeziku i sadržajno su identične, pa je i brojnost posjetitelja vrlo velika (što svakako pridonosi ugledu sitea).

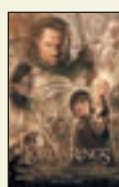
Neven MILADIN

KVIZ

pripremila M. ALVIR

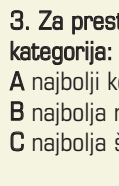
1. Ovogodišnja dodjela Oscara bila je:

- A 70.
- B 80.
- C 90.

2. Osim po broju osvojenih zlatnih kipića (svi po 11), i po najvećoj zaradi na kinoblagačima rekord drži:

- A Ben Hur (1959.)
- B Titanic (1997.)
- C Gospodar prstenova: Povratak kralja (2003.)

3. Za prestižnu filmsku nagradu ne konkurira kategorija:

- A najbolji kostim
- B najbolja maska
- C najbolja šminka

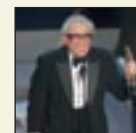

4. Američka filmska akademija dodjeljuje nagradu i za:

- A najbolji europski film
- B najbolji neamerički film
- C najbolji film na stranom jeziku

5. Oscara za životno djelo nije osvojio:

- A Alfred Hitchcock
- B Martin Scorsese
- C Charles Chaplin

Prešanje: fb/2034645b

ULTRAMARINE
DIVING AMPHIBIAN MULTIPURPOSE KNIFE

FULCRUM, FULCRUM S

